

T.

Finmarkens Amt.

Til Kongen!

Underdanigst Indberetning

fra Amtmanden i Finmarkens Amt, angaaende Amtsdistrictets oeconomicke Tilstand i
Gemaaret fra 1846 til 1850 inclusive.

Bed at afgive den ved Deres Majestæts naadigste Resolution af 23de December 1839 befalede Indberetning angaaende Finmarkens Amts oeconomicke Tilstand i de 5 Aar fra 1846 til 1850 begge medregnede, har jeg troet underdanigst at burde forudsikke den Bemærkning, at jeg i en lignende Indberetning af 31te October 1846 har bestræbt mig for at udhæve hvorledes flere for disse egne særegne Forholde, der ikke kunne antages at være knyttede til nogen bestemt Begrændsning af Tid, for mig have fremstillet sig, idet jeg har antaget deels at Kjendskab til disse stadigen bestaaende Forholde vilde i nogen Grad bidrage til nærmere at belyse en Fremstilling af de Begivenheder, der have sin Begrændsning indenfor et givet Tidsrum, deels at Udviklingen af en individuel Opfattelse af disse Forholde vilde, ialfald som et Sammenlignelsesled, tjene til en mere flersidig Beskuen af Forholdene i det Hele.

Bed underdanigst at henvise til, hvad i omhandlede Henseende findes anført i min forrige Gemaarsberetning, vil jeg ved Afgivelsen af nærværende kunne mere udelukkende omhandle kun det Tidsrum, Beretningen efter sin Bestemmelse skal angaae, forsaavidt ikke en længere Tids Erfaring maatte foranledige mig til i enkelte Dele at forandre eller modificere tidligere udtalte Anskuelser.

Jeg skal saaledes tillade mig underdanigst at meddele Følgende:

A. For Landdistricternes Vedkommende.

1. Jordbruget.

Naar undtages maaskee i Hammerfest Fogderi, hvor dog ogsaa Jordskylten er noget forøget, maa Jordbruget ansees at være i Gemaaret gaaet fremad. I Ostfinmarkens Fogderi har saaledes den i det her omhandlede Tidsrum vundne Erfaring modbevist Rigtigheden af den i min forrige Gemaarsberetning fremsatte Formening om, at det skulde henhøre til Undtagelserne, at Potetes kunde opnaae Modenhed. Saavel i Sydvaranger som i Thauen er Potetesdyrkningen i

stadigt tiltagende, og maa antages at have vundet saadan Indgang, at den ikke længere kan antages som blotte Forsøg. Feldrigheden angives i Gjennemsnit til 7, og selv om en saa stor Feldrighed ved en udvidet Axl og deraf følgende mindre omhyggelig Behandling af Jorden ikke kunde paaregnes, vilde dog ogsaa et mindre Udbytte være tilstrækkeligt til at opmuntre til denne Bedrift.

Ogsaa i Altens Fogderi antages det med Sikkerhed, at Jordbruget er gaaet fremad, da efterhaanden flere lægge sig derefter og finde, at det saavel med Hensyn til Korn som fornem-

melig Potetes Avling svarer god Regning. Det er ogsaa at formode, at den i de senere Aar ved et bedre Opfyn bevirkede strengere Control med Hensyn til Benyttelsen af Statens Skove vil hendraage Vedkommendes Opmærksomhed mere paa Jordbruget, end hidtil har været Tilfældet.

I Senjen og Tromsø Fogderi have de 3 første af de Aar som nærværende Indberetning omhandler med Hensyn til Hø-, Korn- og Potetesavling været almindelig gode Aaringer, medens Aarene 1849 og 1850 paa Grund af kolde og regnfulde Sommerer have givet mindre Udbytte end i et Middelsaar. Dette gjælder dog hvad 1850 angaaer ikke Poteteshosten, der ogsaa i dette Aar fik et almindelig godt Udfald. Potetesubsæden antages i Femaaret at være i dette Fogderi forøget med mindst en Halvdeel og i Tromsø og Lyngens Districter maaskee i et endnu større Forhold. Udbyttet varierer mellem 4 og 12 Fold og paa enkelte Steder overstiger Foldrigigheden endog det sidstnævnte Tal.

Fra Senjen bringes aarlig til Tromsø By og tildeels til Hammerfest og Østfinmarkens Fogderi flere Hundrede Tønder Potetes. Alene Udførselen fra Trondenes Præstegjeld angives fra 1,000 til 1,500 Tønder aarlig.

Forøvrigt er fremdeles Byg den Sædeart, der næsten ubelukkende er Gjenstand for Dyrkning. Af Sommerrug er avlet noget i de sydligere Dele af Senjen, men anstillede Forsøg med Vinterrug have ikke ledet til fyldestgjørende Resultater.

Sandsen for Jordbruget antages i de fleste Dele af Fogderiet at være vakt, hvilken Formening finder sin Bestyrkelse, dels i Jordegodeprisernes Stigning og dels i den Kjendsgjerning, at den af enkelte mere oplyste Jordbrugere indførte forbedrede Brugsmaade mere og mere findes villige Efterfølgere.

Saaledes maa navnlig Hensigtsmæssigheden af skadeligt Vands Afleden ved Grøfter antages at have vundet mere og mere Anerkendelse.

Det i Femaaret i Senjen og Tromsø Fogderi opbrudte Jordsmøn er antaget at kunne ansættes til mindst 230 Tønders Udsæd.

Nogen væsentlig Forandring i de brugelige Agerdykningsredskaber har ikke i de siden sidste Beretning forløbne Aar fundet Sted. Navnligen vides ikke Brugen af Kulleharven eller Ertirpator at være nogetsteds indført. Derimod ere Agerdykningsredskaber af samme Art som før havde, i betydelig Grad forbedrede, saaledes at flere af dem nu kun lidet ligne de ildformede Redskaber, som man før i samme Diemed benyt-

tede, hvilket atter tyder hen paa, at Almuesmanden selv har tilegnet sig noget af den Kunstferdighed, som vel paa Landet i Almindelighed og i disse tyndbefolkede Egne i Særdeleshed er en nødvendig Betingelse for Tilveiebringelsen af tjenlige Agerdykningsredskaber.

Som væsentlige Hindringer for Jordbruget maa foruden de climatiske Forholde, fremdeles henregnes Mangel paa Folkehjælp, Leilændingsvæsenet, den, især for de mindre værdifulde Brug, uforholdsmæssig høie Jordafgift med hvilken solgt beneficeret Gods er behæftet, paa enkelte Steder de nomadiske Lappers Indtrængen med deres Reenhjorde paa dyrket Land, og i det egentlige Finmarken vel ogsaa tildeels den Lethed med hvilken Jord hidtil har været at erholde, hvilken stedse aabner Udsigten til at faae anden Jord udviist for den, der maatte finde, at den allerede erhvervede fordrede mere Arbejde end paaregnet. Naar man derimod henregner Fiskerierne blandt de for Jordbruget hemmende Marsager, da grunder dette sig efter min Formening paa en mindre klar Opfatten af Forholdet. Fiskeriet vil stedse blive en saa nødvendig Betingelse for disse Egnes Væstaaen og Tilvært, at man neppe der kan tænke sig nogen anden Næringsvei uden ved Støden af Fiskeriet, end lige forvente nogen Tilvært i disse paa Fiskeriets Beføstning.

Søbrug og Landbrug ere i Finmarkens Amt saa langt fra at komme i Collision, at de tværtimod maa antages indbyrdes at betinge hinanden, og det bliver stedse en vigtig Opgave for Styrelsen, saavidt muligt at bortrydde Hindringerne for begge. Hvad angaaer de ovenfor løseligen antydede Hindringer for Jordbruget, da aftager den, der har sin Grund i Mangel paa Folkehjælp, aarlig ved Indflytninger fra de sydligere Dele af Riget, navnlig fra Østerdalen og Gudbrandsdalen, der har forsynet Egnen med mange duelige Arbeidere.

Til Ophævelse af Leilændingsvæsenet er atter i forrige Aar gjort et Skridt fremad, idet et Interessentskab har kjøbt det saakaldte Lyngste Proprietair-Gods udgjørende Skjerve Præstegjeld og endel af Lyngen tilsammen af Skyld circa 160 Skylddaler, i den Hensigt efterhaanden at sælge de enkelte Brug til Leilændingerne eller i Tilfælde af Vygselledighed til Andre.

Som Bilag No. 1 vedlægges underdanigst de vedkommende Opgaver fra Fogderne i Alten, Hammerfest og Østfinmarken over Jordbrugernes Antal, Matriculskyld etc.

Jeg skylder forøvrigt at tilføie dette Afslutten underdanigste Bemærkning, at ligesom jeg

allerede ovenfor har berigtiget en Ytring i min forrige Gemaarsberetning angaaende Potetesavl en i Østfinmarken, saaledes er jeg ved flere Aars Erfaring og et temmeligt i Detaillen gaaende Kjendskab til Stedforholdene kommen til den Overbeviisning, at Jordbruget i Finmarkens Amt vil kunne komme til at indtage en vigtigere Plads blandt Districtets Næringskilder, end jeg i Begyndelsen af min Embedsvirksomhed troede at samme kunde tillægges. En ved større Oplysning bevirket mere rationel Dyrkningsmaade af Jorden vil efter al Sandsynlighed i mærkelig Grad forøge dennes Udbytte.

2. Fædrift.

Til hvad herom i min forrige underdanigste Beretning er anført veed jeg lidet at tilføie. Antallet af Heste, Køer, Gaar og Reensdyr kan vel omtrent antages at være det samme som ved forrige Tælling; det er dog muligens, hvad de 3 førstnævnte Huusdyr angaaer, noget forøget i Østfinmarken. Jeg skulde imidlertid, under de bestaaende Forhold, snarere ansee Kreaturholdets Formindskelse end dets Forøgelse som et Skridt fremad til det Bedre. Der holdes fremdeles et langt større Antal Kreaturer end forsvarligen kan vinterfodes, selv ved Hjælp af de sædvanlige Surrogater, hentes fra Søen, og Afdrættens er som Følge deraf forholdsviis til Antallet meget ringe. Noget Forædling af Racen vides ikke i Gemaaret at være indført, men en saadan vilde formeentlig ogsaa være til liden Nytte, da enhver Race snart vilde forringes under den nu brugelige Regt. Overhoved synes Almuens Fordomme med Hensyn til Avægavlen at være langt mere indgroede end med Hensyn til Jordbruget. Disse Fordomme mangle heller ikke hos den mindre Oplyste nogen Bestyrkelse i Egnens særegne Forholde. I henvend 4 Sommermaaneder have i Almindelighed mere end tilstrækkelig Havnegang, og de Kreaturer, der, sædvanligviis i Løbet af Juni Maaned, i en aldeles udmavret Tilstand slippes ud paa Græsgang, ere i Almindelighed om Hosten meget fede. For Vinteren troster man sig med det usikre og som oftest fejlslagne Haab om Baarens tidligere Komme og ialfald med Forventningen om, at Søen i Vinterens Løb skal afdaste det Fornødne til at forebygge Kreaturenes Død af Sult, og hertil indskrænker sig paa mange Steder Vinterrogten. En Følge af denne Sorgløshed paa den Tid da Bedkommendes Omsorg burde være rettet paa denne Gjenstand, er det at arbejdsføre Mænd ikke sjelden om Foraaret maa forsomme et rigt Fiske for at slæbe Tare og Tang

til nogle Kreaturer, der ellers vare udsatte for at dø af Sult.

I enkelte Districter, f. Ex. Maalselven og Vardobalen, hvor Afdgangen til at søge Kreaturføde fra Havet er vanskeligere, er ogsaa Kreaturrogten bedre og som Følge heraf Udbyttet større.

En anden væsentlig Hindring for at Fædriften bringes til hvad den kunde og burde være, er Mangel paa tilstrækkeligt Fegn selv om Indmarken. Denne Mangel bevirker, at Kreaturene en stor Deel af Sommeren græsse paa Indmarken, hvorved baade Hoavlen bliver mindre og Høet saa seent kommer til Modenhed, at Aarstiden ofte lægger Hindringer i Veien for dets Indbjergning.

Uagtet disse store Mangler er Fædriften dog i Finmarkens Amt en særdeles vigtig Næringskilde og næst Fiskerierne den rigeste. Den afgiver imidlertid ikke paa meget nær det Fornødne til Districtets Forsyning, hvorimod der af Flest, Kjød, Ost, Smør og Talg indføres temmelig betydelige Partier fra Ulandet.

Saaledes er i de 4 Aar fra 1846 til 1849 inclusive i Gjennemsnit aarlig indført:

af Kjød	11,896 \mathcal{R}
- Ost	3,740 "
- Talg og Talglys	14,762 "

Over Indførselen af Smør, der i Gemaaret har været meget betydeligt, mangler fuldstændige Opgaver, da man ikke fra alle Toldsteder har, tilstrækkelig Oplysning om Mængden af det landvæerts fra Sverige Indførte, der udgjør det Væsentligste. Det maa dog herved bemærkes, at en stor Deel Smør atter udføres af Districtet og sælges under Loftfiskeriet. Som Producter af Fædrift — Reensavl derunder indbefattet — udføres til Ulandet endeel Veen, Horn, Bukke- og Gedeskind samt Reenskind, hvis Værdi dog ikke staaer i noget Forhold til Værdien af de indførte Fedevarer.

3. Skovvæsen.

Til de Staten for tilhørende Almindingskove i Maalselv og Vardo er den ved en i Gemaaret affagt Dom, med hvilken fra det Offentliges Side er acquiesceret, for en væsentlig Deel frakjendt sin Ret, og disse Skove tilhøre saaledes nu hovedsageligen Opsidderne. Foruden disse Skove eier Staten i Senjen og Tromsø Fogderi nu kun noget mindre betydelig Skov i Salangens og Gravfjordens Almindinge. Om der end kunde være deelte Meninger om hvorvidt Staten, saalænge den i visse Districter var Eier af al eller ialfald den største Deel af Skoven, burde fremdeles af Hensyn til Districtets Lary bibeholde sin Eendomsret, turde det dog ansees utvivlsomt, at dette

ikke længer er hensigtsmæssigt, efterat den største Deel er gaaen over til privat Eiendom. Controlleu er herved vanskeliggjort i samme Grad, som dens Gjensstand er forringet. Foruden den ubetydelige Skov, som Staten endnu har tilbage i Senjen og Tromsø Fogderi ligger der til Frans Præstegaard god Furruskov, ligesom i Tromsø, Lyngens og Ekjærvo Præstegjeld adskillig Furruskov tilhører Private. Til Districtets Forsyning med fornødent Huustommer antages disse Skove ved fornødt Brug at ville være tilstrækkelige.

Til Vaadbyggeri benyttes forholdsvis mindre, da den største Deel Vaade anskaffes fra Helgelands og Saltens Fogderier. Om Udførsel af Træproducter kan naturligvis ikke være Spørgsmaal, dog udfikses noget Ubetydeligt af den tilvirkede Lære.

Ved Bevilgelsen af en høiere Løn til Skovfogden i Alten har man i Slutningen af Aaret 1818 faaet denne Post besat med en Mand, som kan ofre sin hele Tid til Opsynet med Skovene. At slutte af den hidtil vundne Erfaring vil denne Foranstaltning vise gavnlige Folger til Skovens Vedligeholdelse, ligesom den ikke antages at ville bevirke nogen directe Udgift for Statskassen, af hvilken endel af Lønnen er bevilget. Recognitionen for Skovhugt stiger nemlig i samme Grad som Controlleu skjæmpes. I Hammerfest Fogderi haves Furruskov kun ved Bunden af Porsangerfjorden, men hverken denne eller Lovskoven er tilstrækkelig til Districtets Forsyning. Til Hammerfest By udvises aarlig 600 Favne Brænde af Statens Skove i Alten, ligesom der ogsaa sammesteds benyttes til Brændsel en heel Deel Steenful. Brændetory findes paa de fleste Steder i Fogderiet men benyttes ikke saameget som ønskeligt kunde være, fornemmelig vel paa Grund af Besværligheden ved dens Indsamling og Vanskeligheden af at faae den tør. I Maasø Thingslag, der er aldeles blottet for Skov, har Roden indført Brugen af Torv. I Finmarkens Fogderi findes noget Furruskov, fornemmelig paa Syd siden af Varangerfjorden, samt i Thansen og tildeels i Næsseby nogen Lovskov. Brugen af Torv som Brændselmateriale er her bleven almindeligere og overhoved synes Sandsen for Skovens Vedligeholdelse i den senere Tid at være vakt blandt Almuen, hvorpaa kan anføres som Exempel, at en enkelt Commune har bevilget en forholdsvis ikke ubetydelig Sum som Bidrag til Løn for en Skovepynsbetjent.

I de 4 Aar 1816—1819 inclusive er af Træ og Lemmer af indenlandske Træarter indført til Finmarkens Amt fra Udlandet (Rusland) i Gjens-

nemsnit 135,215 Kubitfod aarlig, og i det hele Femaar er indført af Steenful i Gjennemsnit aarlig 43,637 Sænder, hvorfra dog bør fraregnes hvad der er bestemt til Dampskibenes Forsyning.

Med Hensyn til Bygdesagenes Antal, da er dette, som ifølge forrige Indberetning i Senjen og Tromsø Fogderi udgjorde 21, nu sammesteds opgivet til 30. Forøvrigt er ingen Forandring oplyst at have fundet Sted siden sidste Femaaersberetning afgaves.

4. Fiskeriet.

Næst at henviser til de i min forrige underdanigste Beretning meddeelte almindelige Oplysninger og de aarligen indgivne Indberetninger om Fiskeriernes Udsald, af hvilke sidste det naadigst vil erfares, at der ogsaa i det afvigte Femaar er af denne Finmarkens Amts vigtigste Næringskilde, om end meget fluctuerende, tilflydt Districtet rig Besigtelse, skal jeg tillade mig underdanigst at tilføie Følgende:

At meddele en til Hensigten svarende Op- gabe over Udbyttet af Finmarkens Amts Fiskerier anseer jeg af Grunde, som jeg i min forrige underdanigste Beretning tillod mig at udhæve, for umuligt, og jeg er tilbøielig til at troe, at enhver Foranstaltning, sigtende til i nogen særdeles Grad at nærme sig dette Maal, letteligen vilde kunne komme til at virke hemmende paa selve Bedriften. Ved Fiskeriendens Ophævelse er derhos tabt et ikke uvigtigt Materiale til Opgavens Løsning, da den islebet herfor indførte Eiendomsafgift ikke oplyset andet og mere end Udførselslisterne. Bistnok indeholder flere af Indberetningerne fra Districtets Fogder Oplysninger angaaende Fangstens Størrelse, men det har ikke været muligt deraf at samle noget Hælt, og en mindre nviagtig og paalidelig Opgave af Talsstørrelser maatte formeentlig kun ansees aldeles vilblydende. Jeg notes saaledes til at indskrænke mig til de Bemærkninger, at Fiskeriernes directe Udbytte udgjør et væsentligt Næringsmiddel for Finmarkens Amts Indvaanere, at Districtets Kornforsyning for en stor Deel skeer ved Bytning mellem Almuen og Russerne af Naasit mod Rugmeel, at Fiskerierne afgive et særdeles vigtigt Bidrag til Kreaturhvel- det, og endelig, at der ved Forbruget af Tran til Velysning i den lange mørke Vintertid bespa- res en stor Mængde andet Brændselmateriale. Udbyttet af Fiskerierne i de her antydede Ret- ninger er saa stort, at det ansees som den første og væsentligste Betingelse for Districtets Velsaen,

ligesom det antages at indeholde den sikreste Espire for dets yderligere Udvikling.

Til Udlandet er ifølge Udforsøelslisterne i de	
250,000 Boger Torfist, hvis Pris ansættes i Gjennemsnit til 90 p.	Do.
2,445 — Klippist Do.	Do.
902 Tdr. Silb Do.	Do.
34,232 Tdr. saltet Fisk Do.	Do.
12,052 Boger — — Do.	Do.
16,300 Tdr. Trau Do.	Do.
134 — Trangrugge Do.	Do.

5 Aar fra 1846--1850 inclusive udført fra Toldstederne i Gjennemsnit aarlig:

Do. = 80 p.	187,875 Espd.
Do. = 3 Espd.	1,696 —
Do. = 2 —	2,706 —
Do. = 30 p.	68,464 —
Do. = 13 Espd.	3,013 —
Do. = 1 —	211,900 —
	134 —

Tilsammen 475,788 Espd.

Foruden hvad der saaledes udfikses til Udlandet, udføres en temmelig betydelig Deel Fiskevarer til andre Steder i Riget navnlig til Bergen og tildeels til Trondhjem. Med Hensyn til Fiskens Behandlingsmaade, der vistnok endnu kunde lade meget tilbage at ønske, vides ingen Forbedringer at være indførte i Fjemaaret. Det bør dog billigvis ogsaa komme i Betragtning, at Fiskens Sammenstrømmen i stor Mængde paa enkelte Steder har lagt væsentlige Hindringer i Veien for dens Tilberedelse til god Kjobmandsvare. Deels har det nemlig paa sine Tider nødvendigen maattet mangle paa fornødent Materiale til Hjelddrug, deels har man ogsaa savnet Plads til Hjelddrugets Opsættelse. Det fortjener imidlertid næstjendelse, at Handelsmændene have udviklet en særdeles Grad af Virksomhed for at tilvejebringe fornødne Midler til Fiskens Bevaring, selv under Forholde, hvor dette har været forbunden med Opofrelser, hvilket f. Ex. skal have været Tilfældet i 1850 paa Vardo, da Fiskerne af Mangel paa Hjelddrug begyndte at kaste Fisker i Havet og kun beholdt Leveren. Fiske-redskaberne ere, om end ikke med Hensyn til Arten forandrede, hvortil der vel heller ikke vilde være synderlig Anledning saalænge de brugelige anses svarende til Diemedet, dog med Hensyn til Beskaffenheden i Fjemaaret forbedrede. Navnlig har en stor Deel af Almuen forskaffet sig bedre, større og mere vel udrustede Vaade end forhen. Sildeskiferiet, som i Finmarkens Amt ikke henhører til de aarvise Fiskerier, slog i 1846 og 1847 i Senjen og Tromsø Fogderi godt til, i hvilke Aar foruden det til Almuens Forsyning fornødne, tilvirkedes til Kjobmandsvare 20 a 25,000 Tdr. I 1849 fikkes 5 a 6,000 Tønder Silb af en aldeles udmærket Kvalitet, hvortil dette Fiskeri i 1848 og 1850 slog aldeles feil. Beträffende de aarlige Fangsterpeditioner i Nordishavet, henvises til de herom særskilt indgivne Indberetninger, idet jeg forøvrigt forbeholder mig nærmere underdanigst at hente de Deres Majestæts Opmærksomhed paa denne Gjenstand.

5. Bergværksdrift.

Betræffende Driften af Altens Kobberværk og Dvøanangens Gruber — den eneste Bergværksdrift, som finder Sted i Finmarkens Amt — har Bestyrelsen af Altens Værk i en Indberetning til Fogden i Alten ytret Folgende:

„I de sidste 5 Aar har Altens Kobberværks Bergværksdrift vist sig at være mere stadig og Kobberproductionen tilfølgende deraf temmelig regelmæssig, dog finder man, at der fremdeles intet Udbytte er at erholde, og den eneste Forbedring er, at Tabet nu er mindre. Directionen har derfor besluttet at fortsætte Driften indtil videre, og paa samme indskrænkede Maade, i Haabet om med Tiden ved mulig Opdagelse af nogle rige Aarer at finde Erstatning for sin Taalmodighed og Værksomhed.

Ved sidste Indberetning var der Tale om at forene Dvøanangens Gruber med Altens Værk, men denne Plan gik ikke igennem, da Eierne af det sidste ei vare villige til at tilskyde mere Capital til dette Diemed. Det lykkedes dog at danne et særskilt Interessentskab for Dvøanangens Gruber alene og Driften har været fortsat med temmelig gode Resultater. Malmen er fort hertil som før og smeltes i Marsovnene; Kobberet udfikses til England paa samme Tid som Altens Kobberværks.

Ved at drive Gruberne paa en ny Arbeidsmethode, som bruges overalt i Cornwall, nemlig „Tribute“, saa at hver Arbeider faaer Betaling efter Malmens Gehalt, have ingen nye Maskiner og Indretninger været nødvendige, da enhver Arbeider nu snyder sin egen Malm, hvilket, ved en saa indskrænket Drift som nu, befindes at være det hensigtsmæssigste.

Smeltningssproccesseerne have været fortsatte med Flammeovn og med det almindelige gode Resultat, hvilket har svaret til alle Forventninger. Kobberet er nu næsten alene tilvirket i Etænger (Ingots) og dets gode Egenstaber have hidtil skaffet det et bedre Marked end ellers var mulig.

da Kobberpriserne nu i en Række af Aar have været meget trykkede, tildeels forårsaget af Urolighederne paa Fastlandet og større Afstibninger fra Cuba og Sydaustralien.

Bærkets fremtidige Udsigter have i den senere Tid igjen forbedret sig noget, og kan siges at være lovende, dog ikke saa meget ved Kobberproductionens Forøgelse, som derved, at Udgifterne ere betydelig formindskede."

Forøvrigt er det i Indberetningen oplyst, at Antallet af de Personer, Qvinder og Børn iberegne, som have deres Underholdning ved Kaa-fjords Bærk for Tiden udgjør:

Dvæner	419
Nordmænd	263
Evenske	71
Engelskmænd	23
Finner	7
Sydste	4
Russer	3

Tilsammen 790.

Bed Altens Bærks Marsovn er i Gemaaret smeltet 76,490 Skippund Malm indeholdende 3,576 Skippund raffineret Kobber, af hvilket Parti for Interessentskabet i Dvæningens Gruber 2,739 Skippund Malm udbragt til 244 Skippund raffineret Kobber.

Bed Altens Kobberværk have desuden en Kalkovn, ved hvilken der kan produceres mere Kalk end der antages at være Afsetning for, ligesom der i de sidste Par Aar har været drevet et Kalkbrænderi i Maalselven, hvilket har produceret omtrent 200 Tonder Kalk.

6. Fabrik- og Industrianlæg.

De samme Hindringer, som min forrige underdanigste Beretning omhandlede, stille sig fremdeles i Veien for Udviklingen af noget Fabrikvæsen i Finmarkens Amts District, og disse Hindringer ville, som for en væsentlig Deel grunde i de stedegne Forholde, stedse være forhaanden. Foruden det i foregaaende Beretning omtalte Sæbesyderi og et Tranraffinaderi findes der i Districtet kun endeel Kornmøller, hvis Tal i Gemaaret er forøget med en Vandmølle og en Bindmølle, begge paa Tromsøen og meget nær Byen. Kornmøllernes Antal er dog forholdsviis lidet og behøver neppe heller at være større, da den væsentligste Deel Kornvarer indføres, og efter Forholdenes Bestaanden hensigtsmæssigt bliver indført i formalet Tilstand.

Til Anlæg af Teglbænderier vilde der vistnok være nogen Anledning men de vilde neppe svare Regning, da Teglsteen indfø-

res meget billigt fra Hamborg, hvorfra den for endeel medtages som Ballast i Fartøier, som der fragtes for at bringe Fisk til Middelhavet.

7. Bæringinger.

Med Hensyn til disse er ingen væsentlig Forandring indtraadt siden Afgivelsen af min forrige Indberetning, til hvilken jeg saaledes tillader mig underdanigst at henvise, idet forøvrigt kun forteligen bemærkes angaaende

a) Hunsflid.

Foraauidt denne beskæftiger sig med Tilvirkning af simple Toier, maa den antages fornemmelig i den sydligere Deel af Senjen at have faaet noget Opsving i de sidst foreløbne 5 Aar. Imidlertid er den langt fra tilstrækkelig til Districtets Forsyning med saadanne Gjenstande, som dog i Almindelighed i andre Dele af Riget tilveiebringes ved Hunsfliden. Saaledes spindes kun en forholdsvis ringe Deel af den Fiskegarnstraad som benyttes, medens det Meste indføres fra Udlandet eller andre Dele af Riget. Hvor Forholdene ere som i Finmarkens Amt, at det er en vanskeligere Opgave at skaffe Hænder til Arbeidet end omvendt, vil ogsaa stedse Hunsfliden maatte staae paa et lavt Trin.

b) Skibs- og Baadbyggeriet.

Al Skibsbyggerier findes fremdeles ingen i Finmarkens Amts Landdistrict.

Baade, især af den mindre Sort, bygges vel paa forskjellige Steder, men langt fra ikke tilstrækkeligt til Districtets Forsyning, hvorimod den største Deel, især af større Baade, forarbejdes i Sjøgelands og Saltens Fegderier, hvorfra de almindeligst bringes til Esfoten og der sælges til Handlende og Fiskere fra Finmarkens Amt. I Jarfjorden i Distrikten er i Gemaaret af hertil indvandrede Østerdøler bygget en Lændering (en Mellemting mellem Jagt og Baad) og i Maalselven bygges fremdeles en Art meget store, fornemmelig paa Transport af Træmaterialier beregnede Baade (Komsjer). Efterat i de senere Aar nogle vellykkede Forsøg ere gjort paa med de større og bedre af disse Baade at bringe Brænde fra Maalselven til Hammerfest, hvor det betales meget høiere end i Tromsø, er det rimeligt at dette Baadbyggeri der vil tage noget Opsving.

c) Jagt.

Over Antallet af de fældede Rovdyr indsendes aarlig Opgaver, til hvilke underdanigst henvises. Forøvrigt drives Jagten kun undtagel-

sesvild, og da ogsaa i Forbindelse med Fiskeri i Ferskvand, af en enkelt Lap som Hovedsystel. Blandt Vineringerne maa den derimod henregnes til de ikke aldeles uvæsentlige. Det er fornemmelig Lapperne, som sysle med Jagten, og disse afhænde et ikke ringe Antal Parer, Kyper og tildeels større Fugle. Af Kyper, hvoraf i Districtet forbruges en stor Mængde, indføres dog ogsaa endeel af svenske Lapper, fornemmelig til Skibottens Marked. Vildrenenes Antal synes at være aftaget. Idetmindste er det sjælden, at nogen af dem bliver stude. Som en Sjældenhed anføres, at der i 1850 blev i Thanen i Distrikten født et Gledyr, hvilket Dyr dog ellers neppe horer hjemme i disse Egne.

d) Fragtfart og Landtransport.

Herom veed jeg Intet at tilføie hvad i min forrige Beretning findes anført, og maa saaledes dertil underdanigst henvisse. Jægternes Antal i Senjen og Tromsø Fogderi antages ikke i Femaaret at være tiltaget.

e) Handelen.

Ogsaa betræffende denne Gjenstand maa jeg i alt Væsentligt underdanigst henvisse til hvad der i min forrige Indberetning er anført.

Nævnligten finder jeg, efter den senere indvundne Erfaring, ingen Anledning til i nogen Henseende at fravige de deri udtalte Anførsler angaaende Handelsstederne, Almuens directe Samhandel med Russerne i Maffetiden, og den Handelsret, som ved Loven af 13de September 1830 § 7 er tilstaaet de paa deres Hjemsteder handelsberettigede norske Undersaatter. Det ved Loven af 19de Januar 1837 indførte Princip, hvorefter Hensigten maatte antages at være at ophæve al Detailhandel med Brændeviin paa Landet og kun tilstaae indskrænket Udskjenkningsret fra Gjæstgiverstederne er i Femaaret med Consequentse gennemført, idet den ved Lov af 6te September 1845 aabnede Udgang til betingelsesvilds at tilstæde en saadan Ret ikke er bleven benyttet, uagtet de fleste og maaskee alle Handelsmænd, hvis Handelsbevillinger er af en yngre Dato end Loven af 1837, have ansøgt om en saadan Ret og Ansøgningerne ere af Communepræsentationen anbefalede.

Uagtet de i denne Henseende afgivne naadigste Resolutioner ere overeensstemmende med mine Erklæringer, er der dog i den senere Tid vakt Tvivl hos mig, om der ikke maatte være nogen Anledning til, skjønt med den yderste Forsømmelse, at benytte den ved Loven af 1845 aabnede Ud-

gang til at meddele Ret til Brændeviinsalg. Jeg har tilladt mig herpaa at henlede vedkommende Departements Opmærksomhed.

Feruden de i forrige Beretning omhandlede Markeder i Skibotten, Alten og Carlsbotten er der ved Deres Majestæts naadigste Resol. af 4de Febr. 1850 oprettet et Marked paa Gaarden Kjøkan ved Bunden af Dvænangerfjorden i Skjærvø Thinglag. Dette afholdtes første Gang i November Maaned 1850.

Handelsstedernes Antal er ikke i Femaaret undergaaet nogen Forandring.

8. Amtsdistrictets Tilstand i Almindelighed.

Ogsaa i de sidst forløbne 5 Aar maa Amtsdistrictets oeconomiske Tilstand, med enkelte Undtagelser, ansees at være gaaet fremad. Denne Fremgang ytrer sig i Forbedringer af Boliger og Jord, og fornemmeligen af Vaade og Fiskerestaber. Folkemængdens Foregelse turde ogsaa i disse Egne, hvor Befolkningen ikke kan ansees tilstrækkelig, være at betragte som et Tegn paa Fremadskriden. Til Befordring af Almuens oeconomiske Velvære maa det ogsaa i høi Grad bidrage, at Nydelsen af spirituose Drikke har i Femaaret været i et mærkeligt Aftagende. Her til har vistnok den senere Tids Bestræbelser i denne Retning, i Forbindelse med en skjærpet Control for en Deel bidraget; men væsentligt maa dog dette Resultat ansees bevirket ved en i de senere Aar blandt Lapperne opstaaet stærk religiøs Bevægelse, blandt hvis ydre Udenbaringer en total Afholdenhed fra alle spirituose Drikke henhøre. Dette Exempel, afgivet af en Classe af Mennecker, der for faa Aar siden var bekjendt for sin overdrevne Hang til at beruse sig i stærke Drikke, har ikke kunnet Andet end virke gribende paa den øvrige Deel af Befolkningen.

Som Bilag No. 2 vedlægges underdanigst de modtagne Opgaver over thinglæste og aflæste Gjældsbreve, over afhændede faste Eiendomme samt over Executions- og Udpantningsforretninger.

Det udgaaer heraf, at saavel Antallet som det paalydende Veløb af thinglæste Gjældsbeskrivelser i temmelig høi Grad overstiger Antallet og Veløbet af de aflæste, samt at Executionsforretningernes Antal snarere har været i Tiltagende end Aftagende. Det formenes imidlertid, at der af disse Opgaver intet paalideligt Resultat kan udledes med Hensyn til Districtets oeconomiske Tilstand. En Foregelse i thinglæste Gjældsbeskrivelser kan lige faa snart have sin Grund i, at gammel Gjæld er gaaet over fra

Vogtgjæld til Obligationsgjæld, som deri, at ny Gjæld er stiftet. Det første har jeg Grund til at antage for en stor Deel at være Tilfældet; og hvad Executionsforretningerne angaaer, da er det ikke usandsynligt, at flere af dem ere fremkaldte netop derved, at der i Femaaret er blevet Valuta at erholde hos Debitorer, der forhen intet Udsøg kunde paavise.

Narvlønnen er angivet i Senjen og Tromsø Fogderi som ved forrige Femaarsberetning, nemlig for en Tjenestebdreng fra 12 til 40 Spd. og for en Tjenestepige fra 8 til 18 Spd.; Daglønnen for Mandspersoner fra 24 til 60 β . og for en Kvindespersion fra 8 til 36 β ., alt med Kosten.

I Alten anføres Narvlønnen for en Dreng med indtil 40 Spd. og for en Pige med indtil 16 Spd. Daglønnen er angivet for en Mandsperson til 36 β .

I Hammerfest Fogderi angives Narvlønnen for en Dreng fra 15 til 35 Spd., og for en Pige fra 10 til 15 Spd. Daglønnen for en Mandsperson fra 36 til 48 β . og for et Fruentimmer fra 24 til 36 β .

I Ostfinmarkens Fogderi er en Tjenestebdrengs Løn fra 25 til 50 Spd. og en Tjenestepiges fra 10 til 16 Spd. Daglønnen for en simpel Arbejder fra 40 til 80 β . og for et Fruentimmer fra 24 til 60 β . paa egen Koft.

Om Vinteren udenfor Fisketiden gives en mindre Dagløn, medens i Fisketiden Arbejdere ikke ere at erholde for den her anførte hoieste Dagløn.

Erangen til Tjenestefolk, skjønt i de sydligere Dele af Districtet maaskee noget afhjulpet, er fremdeles folelig.

Veie der ere fremkommelige med Hjulredskab mangle fremdeles, og der savnes ogsaa al Interesse for deslige Veie, selv paa de enkelte Steder, hvor de kunne være anvendelige. Det maa ogsaa erkjendes, at Naturen har anvist Finmarkens Amt Havet som det naturligtste Communicationsmiddel, og at det ialfald kun kunde blive den indre Communication, som i nogen Grad kunde lettes ved Landeveie. Communicationen med det øvrige Rige og med Udlandet kan for en væsentlig Deel kun hensigtsmæssigen finde Sted gennem Dampskibsfart. Dampskibsfarten til Hammerfest er saa langt fra at fyldestgjøre Behovet, at den nu snarere tjener til at nære Savnet af en hyppigere Communication med den øvrige Verden. Ostfinmarken, hvis rige Fiskerier i de senere Aar i en væsentlig Grad har bidraget til det hele Districts Bestaaen, er aldeles udelukket fra denne Communication, og den øvrige Deel af Districtet har den fra Midten af Februar til Midten af October skaffet en deels maanedlig deels treugentlig Postgang. En hyppigere Dampskibsfart, en Forlængelse af den Tid i hvilken denne finder Sted og endelig sammes Udvidelse til Ostfinmarken er uden Tvivl Foranstaltninger, der i lige Grad paatræves af Betragtninger hentede fra disse Egnes Bigtighed for det øvrige Rige, som af Hensyn til Districtets Opkomst.

Al Bygdemagastner findes formeentlig nu ingen tilbage, ligesom der ikke gives private Brand- og andre Assuranceindretninger. I Landdistricterne findes fremdeles kun een Sparebank, nemlig i Ibbestads Præstegjæld. Dens Status m. B. sees af de aarligen indsendte Regnskabs-extracter.

B. For Kjøbstædernes Bedkommende.

A. Tromsø Kjøbstad.

1. Handel.

Næst i denne Henseende at henholde mig til hvad i min forrige Beretning findes anført, skal jeg efter en fra Directionen for Handelsforeningen i Tromsø modtagen Opgave tillade mig underdanigst at meddele.

Efter et Ekjen eller en Sandsynlighedsberetning er Handelsforeningens Direction angaaende Værdien af Byens Omsætning med Landdistrictet i de forløbne fem Aar, kommet til følgende Resultat, som den dog ikke vil have anseet som paalideligt, men i det hoieste som tilnærmelsesviis rigtig:

i Aaret 1846	209,000	Spd.
= — 1847	188,000	—
= — 1848	170,000	—
= — 1849	223,000	—
= — 1850	256,000	—

Med Hensyn til Omsætningen i 1848 bemærkes, at dennes forholdsviis mindre Beløb har sin Grund i Udførselsproductionens ringe Værdi paa Markedsstederne som Følge af Krigsurolighederne, og tildeels i Aarets mindre heldige Sommerfiskerier. Hvad angaaer Aaret 1850, er det bemærket, at den hoiere Priis for Fisk men især for Tran, som Almueen har erholdt, for endeel har

bragt Omfætningen til den angivne Høide. Skjønt Handelen i de sidste 5 Aar for Byens Vedkommende har været nogenlunde heldig, har dog det sidste Aars Fiskeudfiskninger været forbundne med et Tab, der for de i den sidste Deel af Sommeren og Høsten affendte Ladninger gjennemsnitlig kan anslaaes til 24 Skilling pr. Bog.

b. Skibsfart.

Tromsø By har et i Forhold til Omfanget af Stedets Handel og Forbindelse med Udlandet kun ringe Antal Skibe og Skibsfolk. De største Vareforsendelser til Udlandet foregaae derfor med fremmede Skibe, der ogsaa for en stor Deel hidføre de Varer, der komme-udenlands fra. Dette gjælder navnlig om Forbindelsen med Archangel og de øvrige russiske Havne ved det hvide Hav, med hvilke Forbindelsen næsten udelukkende vedligeholdes gennem russiske Fartøier. Skibsfarten i Tromsø kan saaledes, skjønt den i Forhold til Stedets Størrelse ikke er ubetydelig, betragtet som Næringsvei for Stedet, kun komme i liden Betragtning.

c. Haandværksdrift.

Denne Næringsgren beskæftiger et Antal af 109 Haandværksmestere. Noget særdeles Duelighed i deres Fag have kun Faae af disse til-egnet sig. De finde ikke desmindre Alle Beskæftigelse og tarveligt Udkomme, medens derimod kun meget Enkelte antages gennem deres Haandtering at have tillagt sig nogen-Formue. Hovedsagelig indskrænker deres Virksomhed sig til Arbeide for Byens Folk og tildeels for Landalmuen, medens der af Haandværksarbeider neppe herfra udføres Noget til de andre Kjøbstæder. En Omstændighed der antages at medbidrage til Haandværkerens mindre gode Formuesforfatning er den, at de for deres Arbeide, fornemmelig forsaavidt det udføres for de Handlende, for en stor Deel aflønnes med Varer, som da de gjerne gives i Fer-skub, vel som oftest falde kostbarere end Tilfældet vilde være, naar Arbeidslønnen afgjordes med Penge og Haandværksmanden saaledes kunde tage sine Forneedenheder, hvor de vare billigst.

Det fortjener ogsaa at bemærkes, at Haandværkerens Opkomst for en ikke uvæsentlig Deel hemmes ved Haandværksarbeidets uregelmæssige Afsetning, saaledes at medens Kravet paa Haandværksarbeide til enkelte Tider i flere Fag vanskeligen kan fyldestgøres, saaledes savner Haandværkeren til andre Tider aldeles Afsetning. Under Arbeidsløsheden kommer han som oftest i Gjæld hos Kjøbmanden, og i disse Tilfælde kan det ikke

andet end betragtes som en lempelig Afgjørelse af Gjælden, naar denne kan betales ved Haandværksarbeide. Opgave over Mestere, Svende og Drengene er meddeelt i den vedlagte Tabel Bilag No. 3.

4. **Bergværksdrift** finder ikke Sted i Tromsø.

5. Fabrik- og Industrianlæg.

Heraf gives:

- a. En Reberbane, ved hvilken i de sidste 5 Aar aarlig i Gjennemsnit skal være tilvirket 300 Duzin Fiskeknorer, hvert af 210 Favnes Længde, og 300 Bog Tougværk, deels til Skibsbrug og deels til Fiskeredskaber. Ved Driften har jævnlig været beskæftiget fra 3 til 7 Mand, og have Eierne opgivet, at forskellige Omstændigheder, og deraf navnlig den lange, mørke Vinter, hvis Dag for nogle Maaneder kun leverer 2 a 4 Times Arbeidstid i det Frue, Mangel paa Arbeidsfolk og den høie Arbeidsløn, samt Concurrencen med det nordlige Rusland, hvorfra en betydelig Deel Tougværk her til udføres, have hindret dem i at udvide Driften i den Grad, som de kunde have ønsket.
- b. Forskjellige Lianbrænderier, hvis Drift væsentlig afhænger af Fiskerierne, og ved hvilke al viium Lian, som fra Tromsø udføres, i Regelen tilvirkes.
- c. En Cigarfabrik, hvorved kun Mesteren er beskæftiget, og som efter Opgivende i forrige Aar leverede 41,000 Cigarer.
- d. En Cichonifabrik, ved hvilken 6 Arbeidere beskæftiges 2 Maanedere af Aaret, og hvorved aarlig udvirket ca. 6,000 Pd. brændt Cichon.
- e. Et Savveri, hvorved beskæftiges 1 Mester og 2 Arbeidere.

Angaaende Tromsø Sparebanks Virksomhed indsendes aarlig Indberetninger til vedkommende Departement.

6. **Skibsbyggeri** har været en i Tromsø hidtil ukjendt Næringsvei. Noget Fartøi af mere end 3 Commercelæsters Drægtighed er ikke i de sidste 5 Aar her bygget, og Reparationer af store Fartøier har af Mangel paa de dertil fornødne Indretninger, vanskelig kunnet foretages. Nylig er imidlertid af et Interessentskab, tildeels med stor Bekostning, anlagt et Værft, ved hvilket større Fartøier kunne landsættes og repareres, og hver for Interessentskabets Regning et saadant Fartøi nu skal sættes under Bygning.

7. **Jordbrug** kommer som Næringsvei for Byens Indvaanere ikke i Betragtning. Flere af

disse have vistnok opdyrket og kjøbt Parceller af Tromsø Præstegaards til Byen grændsende Udmærk, men Avlingen, der indskrænker sig til Hø, er dog ikke paa langt nær tilstrækkelig til Foder for det forholdsvis betydelige Antal Creaturer, som i Byen holdes, og til hvis Underholdning Landdistrictet og tildeels Udlandet maa afgive væsentlig Bidrag. Byen selv har ingen Jorder, naar undtages en ringe Deel af det samme tilagte endnu ubebyggede Territorium, som dog aarlig for medelst Vebyggelse mere og mere indskrænkes.

Med mere Grund end Jordbruget kan til Næringsveie for Tromsø henføres:

8. **Fiskeri**, som ikke alene til dagligt Forbrug drives i de Stedet nærmest liggende Fjorde, men ikke ganske faa af Arbeidsklassen sege derhos under Fiskerierne saavel i Lofoten som i Finmarken hidhen, og hjembringe ofte væsentlige Bidrag til deres og Familiers Underholdning.

Svad **Tilstanden i Almindelighed** angaar, da antages det, at Tromsø i det sidste Ovingpennum er gaaet ikke ubetydeligt fremad saavel i Folkemængde som i Velstand. Dette sidste er og af Handelsforeningens Direction erkjendt. Saavidt vides have Soldintraderne — naar ikke en temporær Standning i Handelsforbindelsen med Udlandet derpaa har øvet nogen uheldig Indflydelse — været i stadigt Tiltagende. Kjøbstadens Brandassurance paa Bygninger, som ved Udgangen af 1815 udgjorde henved 300,000 Eyd. var ved Udgangen af 1850 omtrent 381,000 Eyd., og det naagtet nogle af Statens tilhørende Bygninger midlertidig vare udtraadte. Den i Overeensstemmelse med kongelig Resolution af 6te Mai 1810 forfattede og herhos følgende Tabel Bilag No. 4 over de i Aarene 1816 til 1850 ved Tromsø Bything thinglæste og aflyste Gjældsbreve m. V. udviser vistnok, at de faste Eiendomme i Byen i Løbet af disse Aar ere blevne behæftede med en Gjæld, som med 6,500 Eyd. overstiger den i samme Tidrum aflyste Pantegjæld; men da en ikke

ubetydelig Deel af hiin Sum falder paa Gjældsbreve stiftede i Anledning af Gaardkjøb (disse have efter Tabellen omfattet Værdien af over 80,000 Eyd.) og deslige Eiendommens Værdi efter det Foranførte er forøget med henved 90,000 Eyd., kan Tabellen ikke paaberaabes imod Rigtigheden af den ovenudtalte Forudsætning om Stedets Fremskridt i oeconomic Henseende, hvorefter blandt Andet den Omstændighed synes at vidne, at medens Executionsforretningernes Antal i det nærmest foregaaende Ovingpennum var 46 til et Veløb af over 2,000 Eyd., har Antallet i Aarene 1816 til 1850 efter Tabellen ifkun været 28 til et Veløb af omtrent 1,600 Eyd. At Udpantningernes Antal paa den anden Side i sidstnævnte Tidrum betydeligen har oversteget de lignende Forretningers Antal i hiint, medens deres samlede Veløb dog er mindre, dertil turde Aarsagen være at sege deels i en virksomere Inddrivelse af Skatterne, deels deri — hvad jeg er tilbøielig til at antage — at Fremskridtene i oeconomic Henseende nærmest gjælde de høiere Samfundsklasser og navnlig Handelsstanden, hvormed Udgang til at skaffe Penge desuden er bleven lettet for medelst den i Aaret 1816 her for Statens Regning nedsatte Discounteringscommission, om de Midler hvormed samme virker end maa erkjendes ikke at tilfredsstille Behøvet paa Circulationsmiddel.

At imidlertid Arbeidsklassens Kaar i Tromsø i Regelen ere bedre end paa flere andre Steder i Riget er utvivlsomt. Den høie Daglon, som for en simpel Daglonner er fra 2 Ort til 2 Ort og 12 ß., og for Fiskestuberne — og ikke faa Arbeidsfolk beskæftiges som saadanne en stor Deel af Aaret — endog meget mere, i Forbindelse med det ugelige Erhverv som gennem Fiskerierne kan tilflyde dem, maa vel antages at være den vækende Aarsag hertil. De sædvanlige ydre Tegn paa Fattigdom ere her fast ikke at see. Konen for en Tjenestekarl kan i Tromsø ansættes fra 30 til 50 Eyd. og for en Tjenestepige fra 12 til 20 Eyd. aarlig foruden Kosten.

B. Hammerfest Kjøbstad.

1. Handel.

Af hoslagte Bilag No. 5 vil naadigst erfares Antallet paa de Handelsberettigede i Byen samt deres ved Handelen ansatte Betjente. Byens Samhandel med Landdistrictet indskrænker sig for det Meste til Indkjøb af den Fisk, Lever, Hø og Kjød, som Hammerfests Sogn og endeel af

Maasøes Sogns Almue kan affætte, samt den Fisk og Lever, som de fremmede Fiskere kunne levere.

Endeel Uld, Smør og Kjød indføres til Byen, deels fra Hammerfest Landsogn, deels fra Porsangerfjorden i Kistrand, hvorhos ogsaa erholdes endeel Kyper, hvormed Byen dog for den største

Deel forsynes over Alten fra Kautokains og Karasjok. Over Alten faaer Byen ogsaa paa de der holdende 2de Markeder, et ikke ubetydeligt Quantum Smør og Reentjød, hvilket Alt anvendes til Byens Forsyning. Fra Altens Skove faaer Byen alt sit Brænde, med Undtagelse af det, Russerne undertiden medbringe, dog er der i de sidste Aar hidbragt lidt Brænde fra Senjen og Tromsø Fogderi. Fra Alten og Hammerfest Thinglage fores ikke ubetydeligt No til Byen.

2. Skibsfart.

Antallet af de Skippere som have Borgerskab til Staden vil erfares af hoslagte Vilag No. 5.

I Aaret 1850 ere flere Fartøier for Staden forulykkede, i hvis Sted dog endeel nye ere indkjøbte fra andre Steder.

3. Haandværksdrift.

De forskjellige Haandværkere findes anførte paa vedlagte Vilag No. 5, hvoraf erfares, at deres Antal er steget i de sidste 5 Aar. Haandværkerne antages at kunne udføre de Arbeider, som Byen tiltrænger; kun lidet Haandværksarbejde, undtagen Smedarbejde, afsættes til Landdistrictet.

4. Bergværksdrift og Mineralier haaves ikke.

5. Jordbrug.

Til Byen er intet Jordbrug henlagt; derimod have nogle af Byens Indvaanere opryddet nogle Jord-

stykker i Nærheden af Staden i Hammerfest Thinglag; paa nogle af disse Jordstykker, som benyttes til Engletter, ere Huse opførte.

6. Fabrik- og Industrianlæg.

Disse indskrænke sig til de i hoslagte Vilag No. 6 anførte Tranbrænderier og Kornmøller. Den herværende lille Reberbane benyttes ikke mere. I de senere Aar er ogsaa opført en lille Kornmølle, hvorpaa dog langt fra 500 Tønder Korn formales om Aaret.

7. Skibsbyggeri.

I de sidste 5 Aar er, ifølge indhentet Oplysning, intet nyt Fartoi bygget i Byen, hvor dog Fartøier om Vinteren stadig repareres. Materialernes Kostbarhed lægger Hindringer i Veien for denne Næringsdrifts Fremme, hvilket maa faa meget mere beklages, som mange ledige Arbeidere om Vinteren derved kunde faae Beskjæftigelse.

8. Byens Tilstand i Almindelighed.

Hoslagte Vilag No. 7 indeholder Oplysning om Afhændelser af faste Eiendomme, Pantchæftelser i samme, og derhos Aflysninger og Executioner etc.

Marlønnen er for en Tjenestdreng fra 30 til 45 Spd. og for en Tjenestepige 14 til 18 Spd.

Daglønnen er for en Mandsperson fra 40 til 60 Skilling og for et Fruentimmer fra 30 til 48 Skilling.

C. Bards Kjøbstad.

Dette Steds Handel er i Femaaret, som af Ind- og Udforselslisterne bedst vil kunne sees, gaaet betydeligt fremad. Noget Fremstilling af Handelen med Landdistrictet vil ei kunne gives bedre end ved Henviisning til de samme Lister, naar derved bemærkes, at omtrent $\frac{2}{3}$ Dele af den udførte Fisk kan ansees indført fra Landet og ligeledes maaskee $\frac{3}{4}$ eller vel saameget af den udførte Tran. Meget Tran indføres nemlig af Fiskerusserne fra Riberg og andre Steder i Nærheden. Det Meste af hvad der er anført paa Indforselslisterne gaaer ogsaa igjen ud til Landdistricterne, dog at den største Deel af det indførte Salt gaaer til Russerne for Tran. Handelen Gang er iøvrigt den samme som i foregaaende Femaar.

De Handlernes Antal er tilsammen 3, som alle ere Kjøbmænd. Den ene af disse har to, men de øvrige ingen faste Væsjente.

Skippere gives ikke i Byen, ligesaalidt som

Haandværkere med Borgerskab. Haandværksdriften staaer saaledes fremdeles paa et meget lavt Trin. Skrædder-, Skomager-, Smedker- og Smedarbejde m. B. udføres af enkelte af Indvaanerne som Vidsjæl, hvorhos finere Haandværksproducter maa indføres tildeels fra Udlandet.

Fabrik anlæg og Skibsbyggeri gives ikke. Et Tranbrænderi gives vel, men derved er ingen faste Arbeidere ansatte, ligesom Tranen derved kun koges paa den samme simple Maade, som her sædvanligt.

Dyrkningen af de smaa Engstykker, der ligge paa Byens Grund, er i Femaaret blevet meget bedre og udvidet, saa at der i denne Henseende kun er lidet tilbage at ønske.

Byens Tilstand i Almindelighed er i Femaaret blevet meget bedre, idet dens Indbyggeres Antal og disses indbringende Virksomhed er meget større; Alt en Folge af de sidste Aars gode Fiskerier.

De Skatteydendes Antal, som efter Indberetningen af 1846 var 23 er nu 41. Flere og bedre Huse ere blevne opførte og i sidste Aar er forholdsviis mange nye Tomter udviste til Bebyggelse. Indvaanernes Formuesstilling kan efter den rige og let flydende Næringskilde, som Byen især i de sidste Aar har havt, ikke være andet end god.

Opgave over thinglæste Gjældsbreve m. B. medfølger under Bilag No. 2.

Aarslønnen er for en Tjenestebørg 16 til 30 Spd., for en Tjenestepige 10 til 14 Spd.; Daglønnen fra 30 til 72 Skilling til de forskjellige Aarstider i eller udenfor Fiskeritiden.

Kreaturholdet er noget forøget. Potetesavl og Haugedyrking, som er værd at nævne, finder ikke Sted.

D. Badsø Kjøbstad.

1. **Handelen** er fremdeles af samme Vækskaffenhed som i foregaaende Gemaar, kun at den fornemmelig paa Grund af de større Fiskerier er, som af Ind- og Udførselslisterne vil kunne sees, ikke saa lidet betydeligere end før. Antallet af Handlende er 24 Kjøbmænd og Handelsborgere, 1 Høker og 6 Handelsbetjente.

2. **Skibsfarten** er, som ogsaa af vedkommende Lister vil sees, noget udvidet. Af Dæksfartøier har Byen 3 smaa, der føres af Folk uden Borgeisfab. Skipperborgere gives aldeles ikke.

3. **Haandværksdriften** er gaaet ikke saa lidet fremad; imidlertid indføres endnu endeel Haandværksarbejde, medens saagodtsom intet udføres. Vedføjede Tabel, Bilag No. 8, viser Haandværkernes Antal.

4, 5 og 6. **Bergværksdrift, Fabrik- og Industrianlæg** gives ikke, ligeledes ikke **Skibs- og Baadbyggeri**.

4 Tranbrænderier have vel, men om dem gjælder omtrent det samme, som om det paa Bardo.

7. **Jordbruget** er fremdeles forbedret, idet flere Engstykker ere tagne under Opdyrking, og de før indhegnede ere bedre gjødslede. Alligevel tiltrænges og vil altid tiltrænges meget Hø fra Landet, hvilket dog næsten Alt slaes og hjembringes af Byens egne Indvaanere, saavel som Reenmos fra Syd siden af Baranger. Kreaturholdet er nemlig forøget i større Forhold end Engen, og antages Forøgelsen i sidste Gemaar at udgjøre omtrent 40 Procent. Af Potetes udsættes nu omtrent 25 a 30 Tønder, der i Gjennemsnit give 5 a 10 Fold. Haugedyrkingen er derimod gaaet mindre fremad, og staaer saaledes fremdeles paa et lavt Trin.

Langt vigtigere end Jordbruget er **Fiskeriet**, der drives ligesom paa Landet fast af alle Byens Indvaanere. Byen er oprindeligt egentlig kun et Fiskevær, hvorfor det tildeels af Almuen endnu kaldes „Bæret“. Det samme, som her er anført om Fiskeriets Vigtighed for Badsø, gjælder ogsaa for Bardo By, og ere begge Byer med Hensyn hertil indbefattede under, hvad der forhen er anført om Fiskerierne i Landdistrictet, hvor Fisken i det Mindste for den allerstørste Deel fanges.

Byens Tilstand i Almindelighed antages at være i Gemaaret gaaet meget fremad. Folketallet er forøget formeentlig med 20 Procent. Mange nye og store Huse ere opførte, og er i sidste Sommer og Høst udviist et forholdsviis meget stort Antal Tomter til Bebyggelse. De skatteydende Indvaaneres Antal, som da sidste Gemaars Indberetning indgaves udgjorde 73, er nu forøget til 107. Vyskattens Størrelse udgjorde i sidste Aar 180 Spd., men herved maa bemærkes, at Byen med Hensyn til Fattig- og Skolevæsen m. B. betragtes som en Deel af Landdistrictet og saaledes har de dermed forbundne Udgifter fælleles med dette.

Opgave over thinglæste Gjældsbreve m. B. vedlægges under Bilag No. 2.

Aarslønnen opgives for en Tjenestebørg fra 25 til 40 Spd. og for en Tjenestepige fra 10 til 18 Spd. Daglønnen er for Karle fra 48 til 84 Skilling og for Piger fra 36 til 48 Skilling.

At Byens Opkomst ene eller fornemmelig skyldes de i Gemaaret indtrufne gode Fiskerier, er det formeentlig overflødigt at bemærke.

Sparebanker eller private Assurancesforeninger gives ligesaa lidt her som paa Bardo.

p. t. Christiania den 23de Mai 1851.

Underdanigst

Harris.